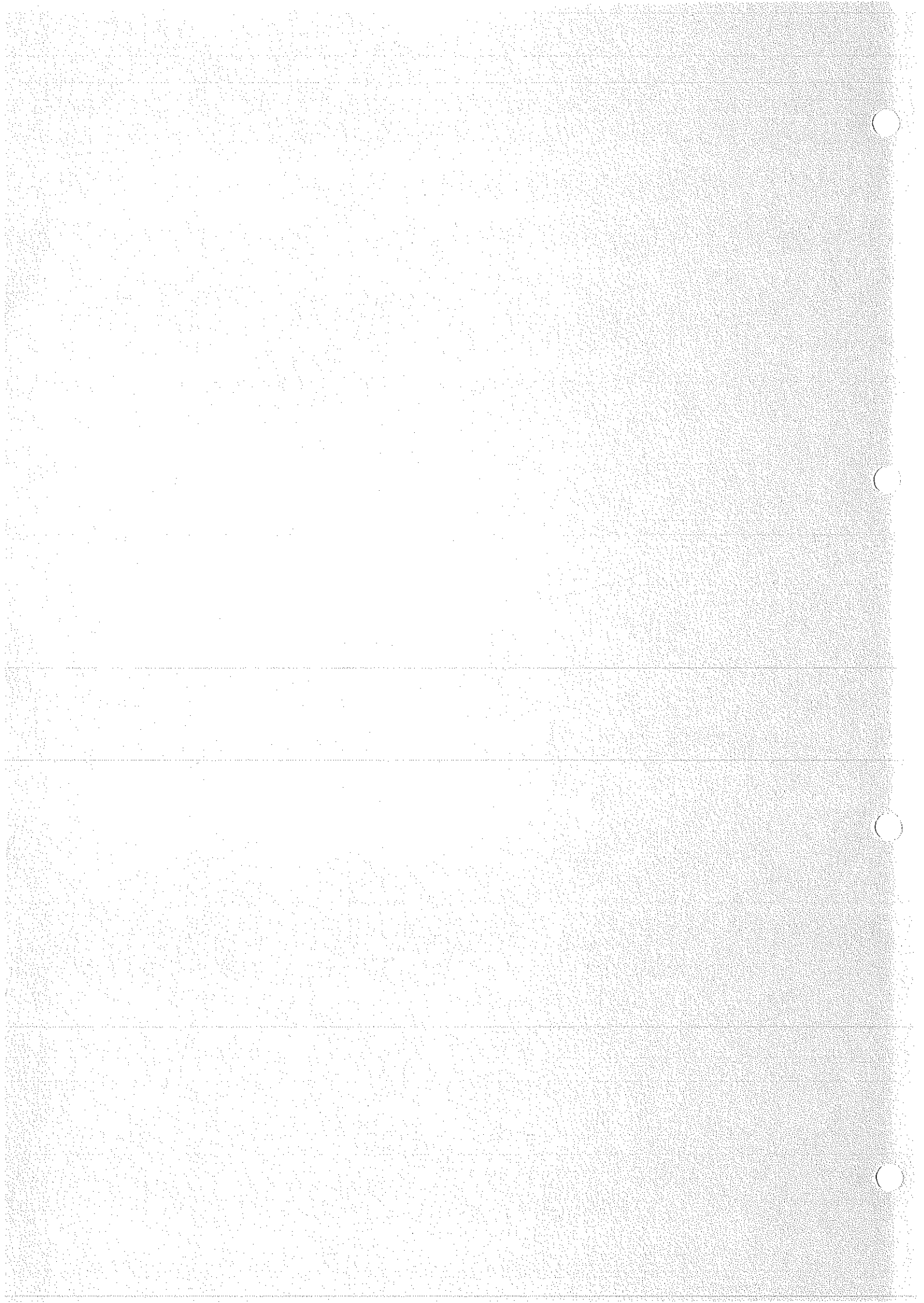

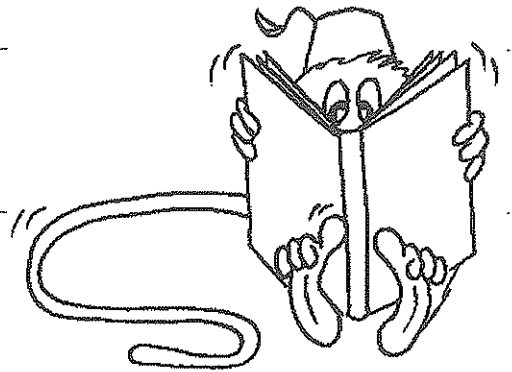
Hoofdstuk 10

Informatie integreren

Les 1

Leren van teksten

Tot nu toe hebben we geleerd wat je helpt om een tekst beter te kunnen begrijpen. We weten nu hoe we ons kunnen voorbereiden op het lezen. Ook weten we wat we tijdens het lezen moeten doen om de tekst goed te blijven begrijpen. En na het lezen kunnen we de hoofdgedachte van de tekst geven en de tekst zelfs samenvatten.

Soms kun je ook iets leren uit een tekst.
Deze kennis kun je dan op een ander moment weer toepassen.
Kijk maar:

In hoofdstuk 8, les 3, stond de volgende tekst.
Lees deze tekst nog eens een keer goed door.

Melk

- 1 In supermarkten vind je melk in de koeling. Deze melk blijft hooguit een week goed. Ook buiten de koelvakken staat er melk. Deze melk is ongeopend maanden goed te houden. Het verschil met de melk in de koeling is ontstaan door de verwerking in de fabriek. Als je de twee soorten melk proeft, weet je misschien al wat het verschil is:
- 5 de melk die het langste goed blijft, heeft een kooksmaakje. Deze melk is *gesteriliseerd*: de bacteriën in de melk worden in enkele seconden gedood bij een temperatuur van 120 graden. Dat is heter dan kokend water.

- Niet iedereen vindt het kooksmaakje van gesteriliseerde melk lekker. Gelukkig deed de Fransman Pasteur in de vorige eeuw een mooie ontdekking. Die kwam erop neer dat je melk niet per se zo heel heet hoeft te koken. Ook bij temperaturen onder het kookpunt bleken veel bacteriën dood te gaan. De melk moet dan wel langer verhit worden dan bij steriliseren. Bij dit (naar de ontdekker genoemde) *pasteuriseren* wordt de melk verhit tot 70 graden, iets heter dan warm water uit de kraan. Het duurt ongeveer een half uur. De melk krijgt geen kooksmaak. Alleen, niet alle bacteriën
- 15 gaan bij het pasteuriseren dood. Om te verhinderen dat de paar overlevende bacteriën de melk bederven, moet deze gekoeld worden. Daarom staat gepasteuriseerde melk in de winkel in de koeling.

(Uit: Akker, 1998)

Lees nu de volgende tekst...

De weg van melk

- 1 In een melkstal worden de koeien gemolken. Tegenwoordig gebeurt dat niet meer met de hand. Alle koeien worden twee keer per dag aangesloten op een machine. De melk gaat door slangen naar een koeltank. Daarin is het maar vier graden en dus blijft de melk vers.
- 5 Een paar keer per week komt er een tankauto bij de boerderij. De koeltank wordt dan geleegd. Een klein beetje melk wordt in een apart flesje bewaard. Dit wordt onderzocht in een laboratorium. Als er teveel bacteriën in de melk zitten, krijgt de boer minder geld voor zijn melk. De melk wordt naar de melkfabriek gebracht.
- 10 In de melkfabriek wordt de melk weer opgeslagen in grote koeltanks. Dan controleren de mensen van het laboratorium de melk. Ze willen zeker weten dat er geen ziektekiemen in zitten. Als de melk goed is, wordt een deel van de melk gepasteuriseerd en in pakken gedaan. Een ander deel van de melk wordt gebruikt om andere zuivelproducten
- 15 van te maken, zoals kwark, vla, yoghurt, enzovoort.
Als laatste worden deze producten in een koelwagen naar de supermarkten vervoerd. Daar kunnen wij ze kopen. Zo komt de melk van de koe uiteindelijk bij ons in de koelkast terecht!

(Uit: Van Manen en Verheij, 2000)

1. In deze tekst wordt niet uitgelegd wat pasteuriseren is. Als het goed is, weet jij wel wat dat is. Wat is pasteuriseren? (Als je het niet meer weet, moet je nog maar eens de tekst op de vorige pagina lezen.)

.....

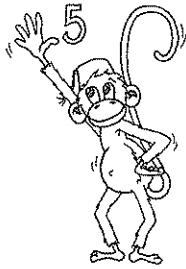
*Zo zie je dat je uit de ene tekst iets kunt leren,
wat je in een andere tekst weer nodig hebt.*

Op de volgende bladzijden staan een paar teksten.

Maak de vragen die bij de teksten staan geschreven.

Let op!

Soms heb je kennis uit de ene tekst nodig om de andere tekst te kunnen begrijpen.

Wat zijn amfibieën?

- 1 Amfibieën zijn dieren die op het land én in het water leven. Ze zijn daarom altijd in het water of in de buurt van water te vinden. De meest bekende amfibieën zijn kikkers en padden.

- De volwassen dieren leven gewoonlijk op het land. Wel leven ze vaak op vochtige plekken, zoals onder bladeren of stenen. Ze gaan meestal alleen maar naar het water toe om eieren te leggen. Uit die eieren komen jongen. Die noemen we larven, of kikkervisjes. Larven leven in het water en hebben kieuwen. Net als vissen. Zo kunnen ze onder water ademen. Als de larven volwassen worden, verdwijnen de kieuwen. Ze krijgen longen. Dan kunnen ze op het droge ademen. Die verandering noemen we metamorfose.
- 5
- 10

- Er is nog iets eigenaardigs aan amfibieën. Ze kunnen hun lichaamstemperatuur niet zelf regelen. Zoogdieren en vogels kunnen dat wel. Die noemen we "warmbloedige" dieren. Maar reptielen en amfibieën kunnen dat niet. Die noemen we "koudbloedige" dieren. Als het heel koud is, houden ze dan ook een soort winterslaap. Ze kruipen dan heel diep weg, bijvoorbeeld in de modder van een sloot. Ze worden dan héél koud. Het lijkt alsof hun hart niet meer klopt en of ze helemaal dood gevrozen zijn, maar dat is niet zo. Hun bloed stroomt nog maar heel traag. Ze worden pas weer wakker als het weer wat warmer wordt.
- 15

- In deze tekst staat een aantal kenmerken van amfibieën opgesomd. Je hebt gelezen dat het heel bijzondere diertjes zijn.
- 20

(Uit: Stevens, 1995b)

2. Wat is de metamorfose van amfibieën (regel 10)?

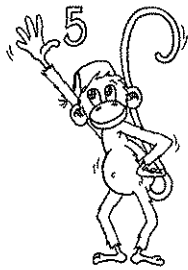
.....

3. Wat wordt bedoeld met dat in regel 13?

.....

4. Wie worden bedoeld met ze in regel 14?

.....

De meeste dieren worden beschermd.

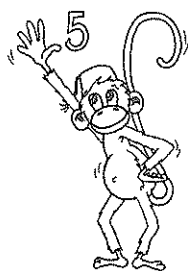
- 1 Dieren zien er heel verschillend uit. Vogels hebben veren, veel zoogdieren hebben haren, vissen hebben schubben en noem ze allemaal maar op. Deze buitenkant beschermt de dieren tegen kou, hitte,
5 uitdroging en andere weersomstandigheden.

Amfibieën hebben een kale huid. Die huid heeft geen veren, geen haren en geen schubben. Amfibieën zijn "naakt" en kunnen daardoor gemakkelijk uitdrogen. Ze kunnen helemaal niet tegen felle zon, want daardoor
10 drogen ze natuurlijk veel te snel uit.

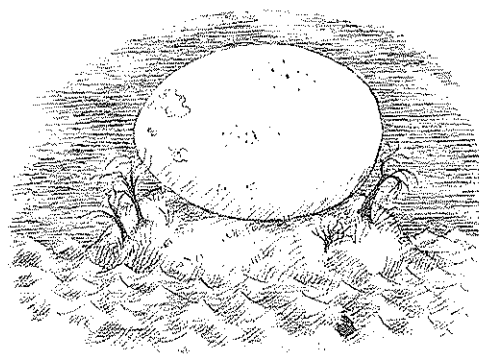
5. In deze tekst staan opsommingen. Geef aan in welke regels een opsomming staat geschreven.

- 6 In de tekst staat dat amfibieën een kale huid hebben. (regel 6). Weet jij wat amfibieën voor dieren zijn?

.....

Het Ei-land

Ik voer eens langs een Ei-land,
daar lag een heel groot ei,
't had vlekjes aan de voorkant
en spikkeltjes opzij.

Hoe was het daar gekomen?
Het lag er heel alleen,
er stonden nog wat bomen
met grasjes er omheen.

Was het een reuzenschildpad,
een draak, een vogelbeest,
dat daar het ei gelegd had?
Wie kon het zijn geweest?

Ik keek in vele boeken,
ik vroeg aan iedereen,
ik ben nog steeds aan 't zoeken,
het antwoord weet geen één.

Misschien dat nooit dat ei daar
door iemand werd gelegd?
En zie ik het alleen maar
omdat je 'Ei-land' zegt?

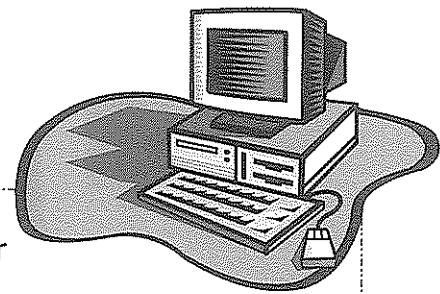
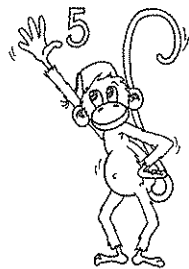
(Uit: Huber, 1989)

7. In welke coupletten ("alineas") staat een opsomming?

.....

Les 2

Nog eens oefenen

Internet

- 1 Heb je wel eens gesurft op het internet? Steeds meer mensen doen het. Maar wat is internet eigenlijk.

- Internet is een netwerk van een heleboel computers die met elkaar samenwerken. Niet de computers zelf noemen we internet, maar de manier waarop ze met elkaar 'praten'. Internet is in de jaren zestig uitgevonden door
- 5 militairen en geleerden. De militairen wilden graag via de computer met elkaar praten tijdens een oorlog. De geleerden wilden graag de teksten van elkaar lezen. Daarom 'knoopten' ze als het ware hun computers aan elkaar. Pas veel later is internet zo populair geworden. Dat komt doordat het steeds
- 10 makkelijker te gebruiken is. Ook staat er steeds meer informatie op die voor veel mensen nuttig is.

Internet wordt vooral gebruikt om gegevens op te zoeken. Maar internet wordt ook veel gebruikt om er berichten mee door te geven. Dat kan via e-mail.

1. Wat is internet?

.....

2. In regel 6 staat dat de militairen via de computers met elkaar praten. Computers kunnen natuurlijk niet echt praten, hoe gaat dat dan wel?

.....

3. Knoopten ze echt hun computers aan elkaar?
Wat wordt er met deze zin (regel 8) bedoeld?

.....

Een lieve dief

Er was eens een lieve dief
die niet slecht was maar lief.

Hij stal:

Ten eerste al wat LELIJK was: puisten en wratten,
ook scheldende kinderen, vechtende katten,
knorrige ouders en boze gedachten,
regenvakanties en stinkende grachten,
zorgen om geld en vergiftige slangen,
ook kinkhoest en keelpijn en tochtige gangen,
leugenaars, luizen en honger en moord,
tot slot bommen en builenpest - enzovoort.

Al wat hij stal nam hij stilletjes mee,
en spoelde het door in een oude wc.

Wat werd de wereld een héérlijk oord!

Jarenlang werd er geen wanklank gehoord.

Maar... met de jaren verslijt ook een dief.

Langzamerhand werd hij minder actief,
benen en handen bewogen steeds zwakker...
eens ging hij slapen - en werd niet meer wakker.

Niemand verving hem. En uit was de pret.

Alles begon weer. Wij zitten weer met
alles wat lelijk is: puisten en wratten,
scheldende kinderen, vechtende katten,
knorrige ouders en boze gedachten,
regenvakanties en stinkende grachten,
zorgen om geld en vergiftige slangen,
kinkhoest en keelpijn en tochtige gangen,
leugenaars, luizen en honger en moord,
bommen en builenpest -
enzovoort.

(Uit: Huber, 1989(bewerkt))

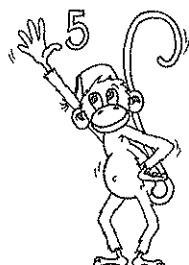
4. In dit gedicht staan een heleboel opsommingen. Geef een aantal signaalwoorden, die voor die opsommingen gebruikt worden.

.....

.....

Les 3

Nog meer oefenen

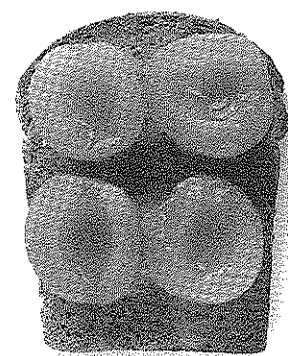

Abrikozentoast.

- 1 Als je brood roostert, kun je het beste niet al te vers brood gebruiken. Dit recept is voor 4 personen. Dit heb je nodig:

4 boterhammen
boter
8 abrikozen
50 gr. basterdsuiker

mes om te smeren
bakplaat
scherp mes
theelepel

Verwarm de oven voor op 140° C.

Besmeer alle boterhammen met boter, en leg ze met de boterkant omlaag op de bakplaat.

- 10 Snij de abrikozen doormidden en verwijder de pitten. Vul elke holte met een theelepel suiker. Leg op elke boterham 4 abrikozenhelften, met de suiker aan de bovenkant.

Schuif de bakplaat in de oven en rooster de boterhammen ongeveer 40 minuten.

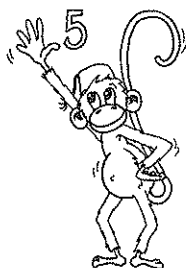
Serveer ze direct.

* Gebruik eens vanillesuiker. Je kunt zelf vanillesuiker maken door een vanillestokje een paar dagen in een suikerpotje te bewaren.

(Uit: Robinson, 1993).

1. Wat wordt bedoeld met ze in regel 8?

.....

Pijn verminderen.

- 1 In de hersenen zitten stoffen die pijn kunnen bestrijden. Ze schakelen de pijn tijdelijk uit. Dit gebeurt bijvoorbeeld als iemand door een ongeluk heel erg gewond is. Het lichaam schakelt de pijn even uit omdat de kans dan groter is dat iemand zichzelf in veiligheid kan brengen.
- 5 Sommige pijn kun je zelf verminderen. Bijvoorbeeld door de zenuwen te koelen. Koude zenuwen geven pijn minder snel door. Koelen is ook belangrijk bij brandwonden. Als je bijvoorbeeld je hand verbrandt, moet je je hand meteen onder de lauwe kraan houden. Zo kun je de pijn tegengaan en voorkomen dat de verbranding verder doorgaat.
- 10 Een andere manier om de pijn te verminderen, is een pijnstiller slikken, bijvoorbeeld aspirine of paracetamol. Dat kun je doen als je hoofdpijn hebt. De pijn verdwijnt dan even. De oorzaak van de hoofdpijn gaat zo niet weg. Als je vaak hoofdpijn hebt, kun je beter proberen daar iets aan te doen

(Uit: Pee, 2001)

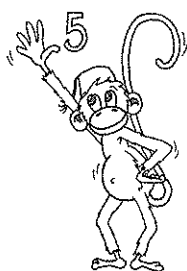
2. Wat wordt bedoeld met daar in regel 13?

3. Waarom schakelt het lichaam de pijn soms even uit?

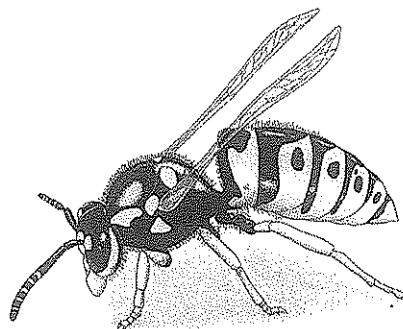
4. In regel 5 tot en met 9 wordt een aantal signaalwoorden gebruikt. Noem die signaalwoorden en geef aan wat voor soort signaalwoorden het zijn.

.....

.....

WESPEN

- 1 Wespen zijn insecten. Bij alle insecten bestaat het lichaam uit een kop, borststuk en een achterlijf. Je ziet aan het borststuk altijd zes poten. Als een insect vleugels heeft, zitten die ook aan het borststuk.
Insecten hebben om hun hele lichaam een laagje hoornachtige stof, de
- 5 **chitinelaa**. Die laag beschermt tegen verwondingen en uitdroging en geeft stevigheid. Je kunt hem wel een beetje vergelijken met het harnas van een ridder. De spieren zitten ook aan de chitinelaa vast, want insecten hebben geen botten. We zeggen wel dat insecten een 'uitwendig skelet' hebben.
- 10 In de kop van een insect zitten de belangrijkste zintuigen. Bij een wesp vallen de grote kaken en ogen op. Met die kaken kan het dier knagen en graven. Ook zijn ze heel geschikt om prooidieren in stukken te bijten en fijn te kauwen.
De grote, bolle ogen bestaan uit honderden zeshoekige plaatjes: **facetten**. Ieder facet is eigenlijk een apart oogje. Wespen kunnen met hun facetogen vooral heel goed bewegingen waarnemen. Bovenop de kop zitten nog drie extra ogen
- 15 (puntogen). Met de antennes of sprieten kan een insect ruiken en voelen. Dat laatste kan een wesp ook met de vele tastharen op zijn kop.

(Uit: Huijzer, 1998b)

5. Wat is de **chitinelaa** (regel 5)?

.....

6. Wat zijn **facetten** (regel 12)?

.....

7. Wat is de hoofdgedachte van deze tekst (gebruik het stappenplan)?

.....

.....

.....

